

Grzegorz
NIEĆ

**Konferencja Naukowa
„Oblicza prasy Ziem Zachodnich
po 1945 roku”**

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. C. Norwida w Zielonej Górze, Wydział Huma-
nistyczny Uniwersytetu Zielonogórskiego, Instytut
Pamięci Narodowej. Oddział w Poznaniu, Państwowa
Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie
(Zielona Góra, 24–25 października 2012 r.)

*'Press panorama in Poland's Western Territories
after 1945'. The Cyprian Norwid Public Library
in Zielona Góra, the Faculty of the Humanities
of the University of Zielona Góra, Institute of National
Remembrance — the Poznań Branch,
the State Higher Vocational School in Sulechów
(Zielona Góra, 24–25 October 2012)*

Dzieje, zasiedlanie, repolonizacja i polonizacja Ziem Odzyskanych, życie codzienne mieszkańców tych terenów, wreszcie tamtejsza kultura, literatura i prasa to tematy coraz częściej podejmowane przez badaczy z całej Polski. Szczególną aktywność w tym obszarze wykazują, co rozumiały, ośrodki regionalne; ich działalność ma tutaj swój wymiar nie tylko naukowy, ale również polityczny i społeczny, przyczynia się do pogłębienia integracji mieszkańców.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze to ważna instytucja na mapie kulturalnej regionu, posiadająca status biblioteki naukowej. Jej dyrektorem jest od 2010 roku Andrzej Buck, z wykształcenia literaturoznawca, bibliotekoznawca i prasoznawca, badacz dziejów prasy studenckiej, aktywny od lat literat, dziennikarz i publicysta, poprzednio m.in. dyrektor Teatru Lubuskiego w Zielonej Górze. Książnica zielonogórska, oprócz gromadzenia i nieudostępniania zbiorów, prowadzi ożywioną działalność naukową, kulturalną i wydawniczą (m.in. periodyki „Pro Libris. Lubuskie Pismo Literacko-Kulturalne”, „Bibliotekarz Lubuski” oraz liczne publikacje książkowe). W bogatym kalendarzu imprez artystycznych, naukowych i oświatowych istotne miejsce zajmują konferencje, w tym roku była to konferencja poświęcona prasie Ziem Odzyskanych. W organizacji

przedsięwzięcia współdziałały z WiMBP Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Zielonogórskiego, Instytut Pamięci Narodowej — Oddział w Poznaniu oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie; oprócz badaczy reprezentujących te instytucje referaty wygłosili prelegenci z Gorzowa Wielkopolskiego, Krakowa, Lublina, Szczecina, Warszawy i Wrocławia.

Referaty prezentowano na kolejnych sesjach tematycznych. **I — Działania władz partyjnych i cenzury wobec treści umieszczanych w prasie oraz dziennikarzy w perspektywie ogólnopolskiej:** Zbigniew Romek, *Cenzura prasy w Polsce Ludowej w latach 1944–1990. System, ludzie, metody*; Sebastian Ligarski, *Władze Polski Ludowej wobec dziennikarzy w latach 1944–1990*; **II — Oblicza prasy Ziemi Lubuskiej oraz województwa szczecińskiego w okresie Polski Ludowej:** Przemysław Słowiński, *Prasa gorzowska w latach 1945–1953*; Radosław Domke, *Prasa gorzowska w latach 1948–1956*; Ryszard Zaradny, *Prasa ukazująca się na terenie Zielonej Góry w latach 1945–1956*; Paweł Szulc, *W służbie ideologii. Szczecińska prasa w okresie stalinowskim*; Przemysław Bartkowiak, *Wpływ cenzury na treści umieszczane w „Gazecie Zielonogórskiej” w pierwszej połowie lat 50. XX w.*; Daniel Koteluk, *Rola „Gazety Zielonogórskiej” w propagowaniu koncepcji programowych PZPR w społeczności wiejskiej w latach 1950–1956 w świetle karykatur*; Andrzej Buck, *Prasa studencka Zielonej Góry po roku 1975. Tendencje i nurty*; Marek Robert Górniak, *Znaczenie prasy kościelno-religijnej w powojennych dziejach Środkowego Nadodrza (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru obecnej diecezji zielonogórsko-gorzowskiej)*. **III — Pismo „Nadodrze” w latach 1957–1989:** Dawid Kotlarek, *Kwestia niemiecka na łamach pisma „Nadodrze” w latach 1957–1989*; Danuta Nowak, *Obraz edukacji historycznej na Ziemiach Zachodnich, na łamach czasopisma „Nadodrze”*; Izabela Korniluk, *„Nadodrze” — organ prasowy Lubuskiego Towarzystwa Kultury. Działalność czasopisma pod auspicjami LTK*. **IV — Oblicza prasy Dolnego Śląska w okresie Polski Ludowej:** Marek Ordyłowski, *Prasa na Dolnym Śląsku w latach 1945–1948*; Marta Pękałska, *Dodatki do prasy dolnośląskiej z lat 1945–1953 — charakterystyka zawartości i analiza formalna*; Bożena Koredczuk, *Miesięcznik „Śląsk” (1946–1948) narzędziem popularyzacji wiedzy i kultury regionalnej*. **V — Prasa drugiego obiegu na Ziemiach Zachodnich:** Paweł Urbaniak, *Prasa bezdebitowa we Wrocławiu w latach 1976–1989*; Przemysław Zwiernik, *„Solidarność Krośnieńska” w latach 1980–1982. Czasopismo niepokorne*; Krzysztof Wasilewski, *Gorzowska prasa drugiego obiegu w relacjach jej twórców, czytelników i przeciwników (1980–1989)*; Andrzej W. Kaczorowski, *Prasa chłopska drugiego obiegu 1980–1989 występująca na Ziemiach Zachodnich*; Eligiusz Podolan, *Stosunki polityczno-kulturalne z ZSRR na łamach regionalnej prasy drugiego obiegu*. **VI — Prasa Ziem Zachodnich w okresie Polskie Ludowej oraz po 1989 roku:** Dariusz Asienkiewicz, *Propagandowy obraz relacji PRL — NRD w latach 80-tych XX wieku w oficjalnej prasie regionalnej Ziem Zachodnich*; Grzegorz Nieć, *„O książkę polską dla placówek*

antykwarecznych na Ziemiach Odzyskanych” — organizacja i funkcjonowanie sieci państwowych antykwariatów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1951–1989 w świetle doniesień i komentarzy prasowych; Anna Bielska, Środowisko i oblicze ideowe pisma katolickiego „Aspekty”; Wiesław Hładkiewicz, Rola prasy regionalnej w kreowaniu tożsamości województwa lubuskiego w latach 1998–2002; Małgorzata Gogół (Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego), Współczesna prasa samorządowa w Województwie Lubuskim. Analiza periodyku „Region”.

Referaty dotyczyły spraw stosunkowo niedawnych, niejednokrotnie podczas dyskusji historycy mieli okazję skonfrontować swoje ustalenia i konkluzje z uczestnikami i obserwatorami opisywanych wydarzeń. Licznie zgromadzili się działacze opozycji z lat 80., twórcy prasy solidarnościowej. Na konferencji uwidoczniła się, dość charakterystyczna, różnica warsztatu i koncepcji historiografii badaczy z IPN i uniwersytetów. Ci pierwsi, doskonale obeznani z aktami tajnych służb Polski Ludowej, znający mechanizmy ich działania prezentowali nieraz bardzo ciekawy i bogaty materiał, jednakowoż wielokrotnie można było odnieść wrażenie, że niechętnie wychodzą oni dalej, nie dostrzegają szerszego kontekstu. Bywa, że wszelka legalna aktywność społeczna, ba, nawet zawodowa w tamtej rzeczywistości postrzegana jest w tej optyce jako wspieranie i współtworzenie zbrodniczego systemu, co wydaje się grubą przesadą, jest sprzeczne ze zdrowym rozsądkiem i — przede wszystkim — z indywidualnym doświadczeniem sporej liczby Polaków. Zaprezentowane na konferencji poszczególne tytuły i inicjatywy prasowe z tamtego okresu, choć z reguły obciążone — w mniejszym lub większym stopniu — balastem ideologicznym, wypełniły z powodzeniem zadania edukacyjne, kulturotwórcze i integracyjne tworzącej się od nowa społeczności na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Historyk staje w tym wypadku przed ogromnym materiałem — ciekawym i różnorodnym, w którym nie brak zarówno przykładów służalstwa, oportunistyki, nikczemnej i napastliwej propagandy, jak i solidnej, uczciwej dziennikarskiej roboty, zachowującej wciąż atrakcyjność czytelniczą.

Województwo lubuskie jest małym regionem, podobnie Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski — dzielące się statusem stołecznym nie należą do grona głównych ośrodków miejskich Polski, jednakże ich elity — przy poważnym wsparciu mieszkańców — walczą, jak na razie skutecznie, o utrzymanie odrębności. Rola lokalnych mediów i instytucji kultury jest w tym wypadku w dwojnasób doniosła, ważna i kluczowa. Przesłanie takie płynie zarówno z treści opisanej konferencji, jak i samego faktu jej zorganizowania.